

Dr hab. Paweł Gusnar, prof. UMFC
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Szymona Zawodnego

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Wydział Instrumentalny, pismo z dnia 17 kwietnia 2019 roku, zlecenie podjęte na podstawie *Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki* (Dz.U. z 2014 roku, poz. 1852) oraz *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora* (Dz.U. z 2014 roku, poz. 1383).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 1 kwietnia 2019 roku w sprawie:

- wszczęcia, na wniosek Pana mgr. Szymona Zawodnego, przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka
- wyznaczenia recenzentów.

W świetle *Ustawy z dnia 14 marca 2013 roku o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki* (Dz.U. nr 65, poz. 595 wraz ze zmianami, Dz.U. nr 164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 r., tekst jednolity art. 6 ust. 1–3) Rada Wydziału Instrumentalnego posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady pisma, sygnowanego datą 17 kwietnia 2019 roku, informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pana mgr. Szymona Zawodnego pt. *Wpływ postępu technologicznego i rozwoju elektroniki na twórczość kompozytorów muzyki saksofonowej XX i XXI wieku, na przykładzie utworów Steve'a Reicha, François-Bernarda Mâche, Luciano Berio, Jacoba ter Veldhuisa i Jennifer Watson, a także kompozycji własnej*, została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia Rady Wydziału Instrumentalnego w dniu 1 kwietnia 2019 roku:

- wyciąg z protokołu Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 1 kwietnia 2019 roku,
- lista obecności członków Rady w dniu 1 kwietnia 2019 roku,
- uchwała o wszczęciu przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych i wyznaczeniu promotora,

- uchwały o wyznaczeniu recenzentów,
- protokoły Komisji Skrutacyjnej,
- lista *Minimum kadrowego* w dniu wszczęcia przewodu,
- jeden egzemplarz pracy doktorskiej wraz z dokumentacją.

W świetle *Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust. 2 pkt. 2*, Rada Wydziału Instrumentalnego podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka oraz wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pana mgr. Szymona Zawodnego.

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan Szymon Zawodny urodził się 21 stycznia 1992 roku w Sosnowcu. W 2014 roku ukończył studia I stopnia pod moim kierunkiem w warszawskim Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina. W latach 2012–2013 odbył studia licencjackie w Conservatorium van Amsterdam u światowej sławy saksofonisty Arno Bornkampa. Magisterium uzyskał w 2016 roku w Music und Kunst Privatuniversität der Stadt w Wiedniu, w klasie Larsa Mlekuscha. Następnie podnosił swoje kwalifikacje artystyczne na kierunku jazz i muzyka estradowa (specjalność: saksofon jazzowy) w klasie Macieja Obary w Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku. W roku szkolnym 2017/2018 jako pedagog pracował w Zespole Szkół Muzycznych w Garwolinie.

Zarówno podczas studiów w UMFC, jak i w Music und Kunst Privatuniversität der Stadt w Wiedniu brał udział w licznych kursach mistrzowskich prowadzonych przez wybitnych pedagogów, m.in.: Arno Bornkampa, Vincenta Davida, Daniela Gauthiera, Larsa Mlekuscha, Christiana Wirtha, Dragana Sremeca, Willema van Merwijka, Jana Schulte-Bunerta, Jeana-Denis'a Michata, Otisa Murphy'ego, Oto Vrhovnika, Matjaza Drevenseka, Jerome'a Larana, Clausa Olesena. Brał udział w wielu prestiżowych koncertach, m.in. w ramach festiwalu La Folle Journée w Nantes we Francji (2014), gdzie grał u boku światowej sławy band-leadera Gordona Goodwina, podczas NDI Classic Festival, gdzie występował z Polską Filharmonią Kameralną pod dyrekcją Wojciecha Rajskiego, czy z orkiestrą Filharmonii Narodowej podczas festiwalu „Warszawska Jesień”.

Jest dwukrotnym stypendystą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2010, 2011) oraz laureatem programu stypendialnego „Młoda Polska” (2012). W 2010 r. został przyjęty do grona stypendystów Krajowego Funduszu na rzecz Dzieci. Jest również laureatem Konkursu o Stypendium Fundacji YAMAHA (Warszawa, 2012) oraz beneficjentem Fundacji MyWay (od 2014 roku). Talent Pana Zawodnego potwierdzają liczne nagrody, jakimi został wyróżniony podczas międzynarodowych i ogólnopolskich konkursów. Do najważniejszych należą: I nagroda w XXXV Międzynarodowym Konkursie Młodego Muzyka w Szczecinku (2012), I nagroda w III Międzynarodowym Konkursie Instrumentów Dętych Drewnianych we Wrocławiu (2009), II nagroda w Międzynarodowym Konkursie Saksofonowym w Lubece (Niemcy, 2014), II nagroda w Międzynarodowym Konkursie Klarinetowo-Saksofonowym CLARISAX w Valenciennes (Francja, 2013), II nagroda w II Międzynarodowym Konkursie Saksofonowym „SaxFest” w Łodzi (2012).

Od 2017 roku jest związany z kwartetem saksofonowym The Whoop Group, z którym obecnie podbija świat. To jedna z najbardziej fascynujących formacji kameralnych ostatnich lat i jeden z najbardziej rozpoznawalnych zespołów saksofonowych w Polsce. Zespół specjalizuje się w muzyce klasycznej, szczególnie współczesnej, ale doskonale odnajduje się również w innych gatunkach (muzyce rozrywkowej, jazzie, funku i folku). Z sukcesem tworzy własne aranżacje, inspirowane także kompozytorów do pisania dedykowanych im utworów. Twórczość The Whoop Group została doceniona w znaczących, międzynarodowych konkursach muzycznych, grupa odnosi też spektakularne sukcesy w sieci (w ciągu niespełna roku klip z autorską aranżacją *Burzy* Vivaldiego doczekał się ponad 22 milionów wyświetleń i był udostępniony prawie 600 tysięcy razy). W 2018 roku ukazała się debiutancka płyta zespołu pt. *Crimes* (Sarton Records), w tym samym roku zespół był nominowany do szaczonej nagrody Koryfeusz Muzyki Polskiej w kategorii Odkrycie Roku.

Wielokrotnie miałem przyjemność współpracować z Szymonem Zawodnym, zarówno w ramach koncertów, jak i w studiach nagraniowych, i z pełną stanowczością stwierdzam, iż należy on do grona najznakomitszych polskich saksofonistów. Jest muzykiem niezwykle kreatywnym, dojrzałym, wszechstronnym i wrażliwym. Z radością pragnę również podkreślić, iż Doktorant ma podobną opinię w całym środowisku muzycznym, także wśród innych saksofonistów. Chociaż dorobek artystyczny Kandydata nie podlega ocenie, należy z satysfakcją stwierdzić, że osiągnięcia Pana mgr. Zawodnego stanowią znaczący wkład w polską kulturę muzyczną na terenie kraju, jak również w zakresie jej propagowania poza granicami Polski.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pana mgr. Szymona Zawodnego pod tytułem *Wpływ postępu technologicznego i rozwoju elektroniki na twórczość kompozytorów muzyki saksofonowej XX i XXI wieku, na przykładzie utworów Steve'a Reicha, François-Bernarda Mâche, Luciano Berio, Jacoba ter Veldhuisa i Jennifer Watson, a także kompozycji własnej*, przygotowana pod merytoryczną opieką Pana dr. hab. Andrzeja Wojciechowskiego, składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Dzieło artystyczne obejmuje następujące utwory:

- *Reed Phase* Steve'a Reicha (1966),
- *Aulodie* François-Bernarda Mâche'a (1983),
- *Sequenza VIIIb* Luciano Berio (1969/1993),
- *Believer* Jacoba ter Veldhuisa (2007),
- *Deconstruct* Jennifer Watson (2015),
- *Arctouros* Szymona Zawodnego (2018/2019).

Utwory zarejestrowane na płycie CD (*Believer* dodatkowo w wersji na saksofon barytonowy, taśmę i projekcję filmową na DVD) zostały skomponowane w różnych okresach czasowych, co – jak podkreśla sam Doktorant – pozwala na ukazanie kierunków rozwoju muzyki elektronicznej w kontekście systematycznego wzrostu zaawansowania technologicznego i określenie ich wpływu na twórczość z udziałem saksofonu. Wymienione utwory napisane są na saksofon solo (w trzech odmianach: sopranowej, altowej i barytonowej) z wykorzystaniem różnych wariantów warstwy elektronicznej, stąd

jedynym artystą, który wziął udział w nagraniu był Szymon Zawodny. Nagranie zrealizował Mateusz Banasiuk.

Przygotowanie tak wymagającego dzieła, naznaczonego wieloma trudnościami technicznymi i wyrazowymi partii solowych, mogło mieć miejsce wyłącznie w oparciu o wiedzę, talent oraz emocjonalne i profesjonalne zaangażowanie Doktoranta. Pan Zawodny znakomicie odczytał niuanse muzycznego tekstu każdego z utworów i z wielką swobodą zaprezentował wykorzystane w nich współczesne techniki wykonawcze. Na szczególną uwagę zasługuje autorska kompozycja Doktoranta pt. *Arctouros*, powstała specjalnie na potrzeby pracy, syntetyzująca analizowane w części opisowej i wyeksponowane w zarejestrowanych kompozycjach środki, wzbogacone o własne pomysły.

Nagrana płyta świadczy o wysokim poziomie wykonawczym Pana Szymona Zawodnego. Utwory stanowiące dzieło artystyczne narzucają konieczność posiadania wprawy w operowaniu instrumentem w różnych jego odmianach – sopranowej, altowej i barytonowej, znakomitego warsztatu, a zwłaszcza biegłości w poruszaniu się we współczesnej literaturze saksofonowej. Liczne fragmenty, oprócz doskonałego warsztatu, wymagają od wykonawcy także praktycznej wiedzy dotyczącej połączenia instrumentu akustycznego z elektroniką. W interpretacjach Doktoranta przykuwa uwagę znakomita emisja, wrażliwość na barwę dźwięku, umiejętność budowania ekspresji, nienaganna technika palcowa, a także swoboda w korzystaniu z wielu współczesnych technik wykonawczych, jak: *slap tongue*, podwójne *staccato*, oddech permanentny, gra w rejestrze *altissimo*, ćwierćtony, multifony i wiele innych. Grę Pana Zawodnego charakteryzuje doskonale wycucie rytmu, kreatywność, wyobraźnia muzyczna oraz intuicja artystyczna. Jego gra jest pełna ekspresji, energii i świadomości. Wszystkie te cechy sprawiają, że płyty słucha się z wielką przyjemnością.

Dzieło artystyczne z największą satysfakcją przyjmuję.

Część opisowa rozprawy liczy 164 strony. Składa się z czterech rozdziałów podzielonych na 41 sekcji niższego rzędu, z wstępu, zakończenia, streszczenia w języku angielskim, bibliografii – z błędnie wydzielonymi jako odrębne części wykazem publikacji nutowych i źródeł internetowych, spisu przykładów oraz dwóch aneksów (na które składają się sugestie wykonawcze do utworu ter Veldhuisa i materiał nutowy kompozycji Zawodnego). Przedmiot pracy stanowi opis postępu technologicznego i rozwoju elektroniki na przykładzie utworów wybranych do rejestracji oraz próba dokonania analizy języka muzycznego i środków wyrazu stosowanych przez Doktoranta w pracy twórczej i artystycznej. Praca pisemna stanowiąca opis dzieła artystycznego, choć nie jest wolna od błędów (głównie redakcyjnych), uzupełnia moją bardzo dobrą ocenę Pana Szymona Zawodnego powziętą na podstawie nagrania.

W pierwszym rozdziale, zatytułowanym *Historia muzyki elektronicznej*, Autor dysertacji odnosi się do prekursorów tego nurtu, wizjonerskich wynalazków oraz instrumentów muzycznych. Opisuje także wydarzenia związane z zapoczątkowaniem właściwej ery muzyki elektronicznej, a także ukazuje dalsze tendencje rozwojowe tego gatunku, aż do dnia dzisiejszego. Ciekawie przedstawia historię aparatury nagrywającej i odtwarzającej oraz opisuje eksperymenty z dźwiękiem nagrany w studiach: *Musique concrète* w Paryżu, *Elektronische Musik* w Kolonii, *Tape music* w USA, NHK w Japonii i innych. Rozdział I kończy zarys dziejów muzyki elektronicznej po roku 1960, z wyeksponowaniem jej rodzajów i w odniesieniu do nowych technologii.

Drugi rozdział przybliży sylwetkę Adolphe'a Saxa oraz historię saksofonu. Mimo zapowiedzi przybliżenia tego kontekstu „na podstawie źródeł historycznych i naukowych” (s. 48), w rzeczywistości Pan Zawodny powołuje się na dwie pozycje książkowe oraz jedną stronę internetową i powiela znane saksofonistom i badaczom tego instrumentu fakty. Informacje te w dużej części wydają się zbędne. Lepszym rozwiązaniem byłoby rozszerzenie wiadomości zawartych w części 2.3. jako kontekstu do analizowanych w kolejnych rozdziałach kompozycji.

Trzeci i czwarty rozdział pracy ściśle łączą się z przedmiotem dysertacji. Pierwszy z nich, zatytułowany *Elektronika w muzyce saksofonowej*, dotyczy podgatunków muzyki mieszczącej się w tym obszarze – zarówno awangardowej, jak i rozrywkowej. Opisuje utwory na saksofon i taśmę, repertuar na saksofon i *live electronics* oraz formy łączące saksofon z warstwą multimedialną. Ostatni rozdział zawiera szczegółowe analizy utworów składających się na dzieło artystyczne dysertacji, poprzedzone krótkimi notami biograficznymi ich kompozytorów.

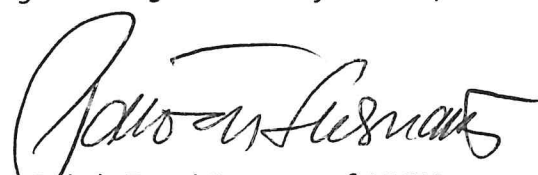
W opisowej części pracy widoczne są starania o jej estetyczny wygląd, jednak Autorowi nie udało się uniknąć błędów redakcyjnych, jak brak spójności w stosowaniu kursywy, łączników i półpauz. Rozprawa została napisana poprawną polszczyzną, choć nie jest pozbawiona niezręczności językowych czy usterek interpunkcyjnych (np. brak spacji, pominięcie kropek po skrótach lub na końcu przypisów). Problematicznym elementem dla Doktoranta jest również formułowanie opisów bibliograficznych, w których widnieją nieścisłości i błędy w zapisie (np. niekonsekwencja w ponownym przywoływaniu tych samych źródeł, zmienna kolejność poszczególnych elementów opisu bibliograficznego, różne zapisy tego samego tytułu, niepełne opisy). Braki te potwierdza bibliografia, w tym wspomniane już niezrozumiałe wyodrębnienie wykazu partytur (źródeł analizowanych kompozycji) i netografii jako odrębnych części pracy, a nie jej podrozdziałów. Zadowolający jest natomiast dobór źródeł, wśród których przeważają pozycje obcojęzyczne. Należy podkreślić, że wymienione niedoskonałości pracy nie mają istotnego wpływu na jej wartość merytoryczną oraz na końcową ocenę.

Konkluzja

Rozprawa doktorska Pana mgr. Szymona Zawodnego poprzez swoją formę oraz twórczą treść artystyczną i edukacyjną wkracza w sferę konkretnej wizji budowania instrumentalnej kultury muzycznej. Część pisemna, mimo pewnych uchybień, jest bardzo wartościowa. Doktorant wykazuje się zmysłem analitycznym oraz umiejętnością sformułowania problemów i opisania środków muzycznych, jakie stosuje w swojej pracy twórczej. Na tym, moim zdaniem, polega znaczący wkład tej pracy w rozwój dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez Doktoranta oraz całej dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym stwierdzam, że Doktorant wykazał się odpowiednią wiedzą teoretyczną oraz wyróżniającymi umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. W ten sposób rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 *Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku*.

Pracę doktorską przyjmuję.

Dr hab. Paweł Gusnar, prof. UMFC